

УВОД

В хода на историческото си развитие Европейският съюз, признат като уникална по рода си *sui generis* организация, претърпява множество трансформации, които се отразяват осезаемо върху провежданите от него политики в различните обществени сектори. Този процес намира своето основание в нестихващия стремеж на европейското обединение да се усъвършенства и да постига възможно най-ефективно основните си цели. Освен този вътрешен стремеж съществено въздействие върху процеса на трансформация на Европейския съюз през последните десетилетия и до днес, оказват редица външни фактори и явления. Основните сред тях са усложнените международни отношения, глобализацията, ускореното развитие на научно-технологичния прогрес, киберпрестъпността, измененията в климата, миграционната криза, последиците от финансовата и икономическата криза, световната пандемия от COVID-19. Посочените фактори и явления, по-специално последиците от тях, водят до дълбоки промени в политиките, които Съюзът провежда. По-голяма част от тези промени в историческото развитие на Общността са анализирани от български и чужди учени. Една от най-важните политики на Европейския съюз обаче все още не е изследвана задълбочено и обстойно в българската правна доктрина. Това е Общата селскостопанска политика на Европейския съюз.

В исторически план тя е първата обща политика на Европейската общност, заложена още в Договора от Рим от 1957 г. Създаването на Общата селскостопанска политика на Европейския съюз се превръща във факт през 1962 г. Първоначалният ѝ приоритет е да допринесе за стабилизирането на хранителната система в Общността чрез увеличаване на селскостопанското производство, което да предотврати недостига на храна в периода след Втората световна война. Приемането на Общата селскостопанска политика е обусловено и от необходимостта да се обезпечи свободното движение на селскостопански продукти в планирания общ пазар. В този смисъл с основание може да се приеме, че съществува пряка обвързаност на Общата селскостопанска политика с концепцията за функционирането на единния европейски пазар.

Развитието на Общата селскостопанска политика на Европейския съюз преминава през няколко исторически етапа, всеки от които се отличава със специфични особености и последици върху функционирането на Съюза и

неговите държави членки. Именно през тези етапи се регламентират нормативните правила, които служат за основа при провеждане на Общата селскостопанска политика на Съюза, прилаганите в нея механизми и инструменти, компетенциите на европейските органи и институции и други съществени въпроси, свързани с осъществяването на една от най-специфичните европейски политики.

Общата селскостопанска политика на Европейския съюз е определена като *хармонизирана система на свободна търговия със селскостопански стоки вътре в Общността и обща защита по отношение на вноса на селскостопански стоки от трети страни*¹.

Изключителната значимост на Общата селскостопанска политика на Европейския съюз се обуславя от редица обстоятелства.

Ролята на Общата селскостопанска политика на Европейския съюз е важна за постигане на успешна европейска интеграция и изграждане на единен европейски пазар. Интеграцията се заражда и придобива най-развити форми в Европа и това не е случайно².

Общата селскостопанска политика на Европейския съюз е необходимият инструмент, който предоставя възможност на държавите членки да се справят с предизвикателствата, свързани с осигуряването на безопасни и качествени хранителни продукти на европейския пазар, опазването на околната среда и приспособяването на Съюза към непрекъснато изменящата се международна среда.

Общата селскостопанска политика на Европейския съюз допринася за запазване на лидерската позиция, която има Общността на международните пазари.

Общата селскостопанска политика на Европейския съюз има важно значение за съхраняването и модернизирането на селското стопанство в държавите членки, като ключов сектор за повишаване благосъстоянието на европейските народи и Общността като цяло.

Днес основните цели на Общата селскостопанска политика на Европейския съюз, прогласени изрично в чл. 39 от Договора за функциониране на Европейския съюз, са повишаване нивото на производителността в селскостопанския сектор чрез подкрепа на техническия прогрес и осигуряването

---

¹ Блажева, В. (2012). Общата селскостопанска политика на Европейския съюз за периода 2014 – 2020 г. и развитието на българския аграрен сектор. – Управление и устойчиво развитие, 6/2012 (37).

² Динков, Д. (2002). България в европейската интеграция, с. 9.

на рационално развитие на селскостопанското производство. Целта е да се гарантира обезпечеността на европейския пазар с хранителни продукти на достъпни цени, стабилизиране на пазарите и осигуряване на добър жизнен стандарт за земеделските производители. За да осигури успешната реализация на посочените цели, през последните десетилетия Европейският съюз предприема все повече действия и мерки, които намират отражение в множеството реформи, проведени в анализираната област.

Основните инструменти на Общата селскостопанска политика на Европейския съюз са директните плащания и пазарната подкрепа на земеделските производители, които са включени в първия ѝ стълб и политиката на развитие на селските райони, част от втория ѝ стълб. Чрез тези инструменти Съюзът се стреми да отговори адекватно на посочените по-горе съвременни предизвикателства и да гарантира на възможно най-високо равнище както правата на земеделските производители, така и на европейските граждани.

В настоящата книга е представен обстоен анализ на историческото развитие на Общата селскостопанска политика на Европейския съюз, извършените реформи в областта и техните последици върху функционирането на Съюза и държавите членки. Представени са различните инструменти, прилагани в тази изключително специфична политика на Съюза, от нейното създаване до настоящия момент, анализирана е тяхната ефективност. След изчерпателния преглед на основните етапи в развитието на Общата селскостопанска политика, е представен критичен анализ на дейността на Съюза и прилаганите от него мерки и механизми в анализирания сектор. Като отчита ролята и въздействието на съвременните предизвикателства пред европейската селскостопанска политика, авторът формулира тенденциите и перспективите в бъдещето на Общата селскостопанска политика на Европейския съюз.